

АДПСНЫ

Ареспубликатә ҳәынтқарратә усхәартә «Аҗснымедиа»

2025 ш. май 21 № 37-38 (21 643)

Владимир Путини Бадра Гәынбеи реицылара

Аҗсныҗа дааипхьейт

Ишдыру еипш, Урыстәылатәи Афедерация Апрезидент Владимир Путин инапхьарала Аҗсны Ахада Бадра Гәынбеи ипшәма Ирма Хашыги Аҗынцәылатә еибашьра Дузза акны Аиааира 80 шықәса ахытә иазкыз ағьыргьаратә усмәагәтәкәа ирылахәын.

Маи 10 азы Владимир Путин Кремль дигьейт Аиааира амшнхәа зхы алазырхәырц Москва инеиз Аҗсны Ахада Бадра Гәынба.

В.Путин: Хәтыр зкәу Бадра Зураб-ицә!

Шәбара даара сеигьырҗоит. Истахуп җаҗхәа Шәареи Аҗсны жәлар зегьы ирыдыснхәларц аныхәа – Аиааира Амш. Иацы аусмәагәтәкәа зегьы шәхы рьлашәырхәит. Аҗсны жәлар зегьы иахзеицшу Аиааира акны уаҗы илацш зықәшәаша алагалатә картейт. 55 нызкышк инареиҳаны иалахәын, рыцхарас иҗалаз, 17 нызкышк инарыцны итахеит, афронт акнытә изыхнымхәит. 23-шык ироуит Асовет Еидгыла Афырхатә хәа ахьз харақы, иара убас хәык – Ахьз-Апша аорден аҗазарақәа рыхҗагы.

Шәара, итабыргытәкәаны, даара ииашаны иазгәашәейт: зхыҗхәа-ра рацәам милаҗк рахасаб ала хла-галатә акырза шәданакуа, убрахь иналатцаны хара хазгы. Еилахкаау-ейт ари изыхызаалатәу, ихьчалатәу тоурыхуп.

Рыцхарас иҗалаз, хаамтәзтәи аҗагылазашәкәа раан атоурых аҗақы аларкәра реазыршәоит. Атоурых аиқәырхара ағанахәла Шәара иҗашәтә зегьы хара хзы акыр иаҗсоу. Абри инамаданы, азин сышәт табуп хәа шәасхәарц: абарт ахтысқәа, аусмәагәтәкәа аерыхәра хара хзы аҗақ ду амоуп.

Урыстәылеи Аҗсны реиыҗа-заашәкәа ирыцаркуа акәзар, урт гәгәала аҗиара иаҗуп. Владимир Владимир-ицә, аҗхәа ихәмаз аиҗыларәҗы шәара ирышәтәз анаҗынтәкәа зегьы ирласны, насгьы ианаамтәз инагзан.

Хара хзы даараза акырза аҗана-куан аинфраструктуратә проект – 32 шықәса аус зымұцыз аҗаир бағәаза аартра. Иахәа Урыстәылатәи Афедерацияи Аҗсны Ахәынтқаррей хәир-ла реимадара шыақьыргылоуп. Иара убас атәнчәуҗәа рыцхәаразы, аныкәагәтә ршахатқәа рыҗаразы, пәсатәи аиҗыларәан ишәаххәаз, рганахәла иҗашәтәз анапымтә хадәкәа рынагзара иаҗуп.

Аҗсны жәлар хатәла Шәара, Урыстәылатәи Афедерацияи аҗәлар чыдала табуп хәа шәархәит хреспублика, уи ашәартәдара, хадгьыл аҗы аҗын-чра аиқәырхара шәырзыҗоу азы.

Ахтыс схы иархәаны, Владимир Владимир-ицә, сара сыхьзала, Аҗсны жәлар рыхьзала ааҗхәара шәыстоит ианышәыманшәалоу аамтәзы Хреспублика шәатәарц. Гәык-җык ала хәшәыпшуп, хәгыҗеит иҗахтәз абри ааҗхәара шәыдышәкылап хәа.

В.Путин: Итабуп идуззан, гәахәара исыдыскылоит. Аамтә аҗы шәареи сарей нас ишыақәаргылап.

Б.Гәынба: Итабуп җаҗхәа, итабуп аиҗыларәзы.

Абас иеиҳәит Демир Гамсаниа. Бадра Гәынба иазгәейт, излау-ала ирццакны аиҗашәкәыргыларатә усурақәа шымәагәлатәу.

Ахәынтқарра Ахада еиуеицшым аусбартақәа, аргылашәкәа рнапы ианитейт ааха зауз ауаа ианаамтоу ацхыраара рыртарц.

Аилацәажәара ашәтахь Бадра Гәынба дыртәит аҗхәа зауз хыбрақәк. Ибейт Абжыуаа рымәа, №3 акны игылоу, ауада рацәа змоу ашәны. Уи аҗшәтләкәа ахыб ахнашәит.

Акапиталтә ргыларә аусбарта аиҗабы иҗәейт 70% аусурақәа шынагзоу.

Абас иеиҳәит Демир Гамсаниа. Бадра Гәынба иазгәейт, излау-ала ирццакны аиҗашәкәыргыларатә усурақәа шымәагәлатәу.

Ахәынтқарра Ахада еиуеицшым аусбартақәа, аргылашәкәа рнапы ианитейт ааха зауз ауаа ианаамтоу ацхыраара рыртарц.

Аилацәажәара ашәтахь Бадра Гәынба дыртәит аҗхәа зауз хыбрақәк. Ибейт Абжыуаа рымәа, №3 акны игылоу, ауада рацәа змоу ашәны. Уи аҗшәтләкәа ахыб ахнашәит.

Акапиталтә ргыларә аусбарта аиҗабы иҗәейт 70% аусурақәа шынагзоу.

(Алгартә 2-тәи ад.)

Аҗсуа дгьыл аҗы ақьырсианра алартәаф

Маи 23- Симон Кананит Имшуп

Аҗсны аҗәйтәзтәи ақьырсиан тәылақәа ишрейуоу азы шахатра руейт уи ахы-аҗыхәа игылоу ақьырсиан бакақәа, ауахәа-мақәа, аҗшыагыҗкәа. Убарт ирейуоуп игылоу аҗхәаражәхәаф Симон Кананит иуахәама. Аҗсны иазгәартәу атоурыхтә рыцхәкәа ина-рыдыкылыны, май 23 Симон Кананит Имшуп, хтәылаҗы ныхәаны, җышәарамшны иазгәартәит. Ари аҗны хыҗхәаза рацәала адин-хатәуҗәа есышықәса Анцәаиҳәара мәаҗыргәит уи ауахәама аҗаҗхәа.

Азы аҗы алызхыз

Симон Кананит, 12-шык аҗхәаражәхәаф ирейуоу, Иосиф Ауадыхәатәф раҗхәатәи игылоу лҗкытә җышәа игылоу аҗхәаражәхәаф, даҗакала иуҳәозар, Иисус Христос аҗа дияшәан.

Аҗхәаражәхәаф ихьз зыдхәалоу Галилейтәи Кана ауп. Убраҗа, Симон аҗацәара даналалоз, Хәзшәз Иисус Христос раҗхәатәи аҗышәахә җа-итейт, азы аҗы алихит.

Абри аҗы арбоуп Иоанн иҗкытә Иҗшыоу Аҗәабжә аҗы. Хыҗхәала, абри аҗыҗтәахәа иаҗхәаит аҗацәара-лалара аан, насгьы қьырсиан җасла аҗацәалалара ахылаҗшәык иахәсабала аҗхәаражәхәаф Симон Кананит ихьз шытҗит.

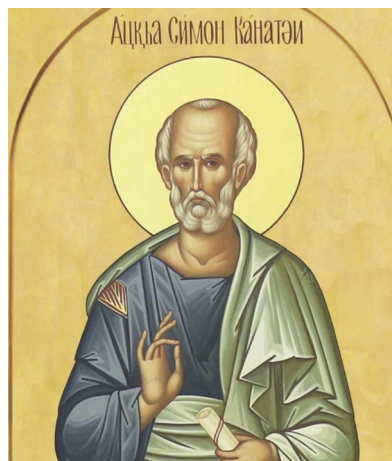
Кана иҗкәз аҗаҗаҗы Хәзшәз иҗа-итәз аҗышәахә лабәҗаба ианиба, Симон иҗеишәейт, даршанхейт, убаскаҗ Христос игара игейт, хыҗхә-хәаҗара-да Хәзшәз имәа данылейт, аҗацәара дшәлалазгы.

Аҗсуаа заазхыз

Адинхатәра атоурых зышуаз рыла еилкаауп, Симон, аҗхәаражәхәаф Андреи Аҗхәанаҗхәаф Матфии дрыцны, ақьырсианра шәлаиртәоз. Симон Андреи Уаҗшәыла ашәхәа рыла рҗынархейт, ашәтахь Аҗсныҗа илбааит, иаҗаангылейт Севаста (иахьатәи Аҗәа) аҗалақь аҗы. Анаас, Андреи Кавказ Амшын еиқәа аҗықә даваланы ақьырсианра алартәауа иҗәаиҗейт, Симон иакәзар, җысырхә азиас (хаамтәзтәи Афон җыц аҗәша-мыкәша) иаҗааҗы иҗоу, еиҗышәаҗықь ахьамкуаз хәҗык аҗы инхартә ылихит. Уи аҗаҗахы дылбаауан шахала. Ари җәлейт хәра хәра 55 шықәсазы, Христос Жәдан ахь данхала ашәтахь аҗәаашықәса ааҗуаны.

Аҗхәаражәхәаф шака аамтә Аҗсны дҗык азы ашықәсинтәуҗәа аҗаҗы адырбом. Уи арака хыҗхәаза рацәала аҗышәахәаф, асирқәеи, ашәнақәеи җаитон, иара иаҗәа иабзоураны азәыршәы Христос иахьрхы дырхейт. Симон Кананит иоуп аҗыҗантәи ауааҗыра - хаамтәзтәи аҗсуаа рхылтшәытрақәа рнаҗра иалагәз.

Абартқәа рзы уи амыртәцәа акырынтә иҗәлахәан, длаҗшықәҗәны дрыман. Ақьырсианцәа бәбәала инкыдырцалоз аамтәзы, Симон

аазабала игыҗәаара далырхит. Иҗоу аҗәаанагарақәа руак ала, ихы хырсе-ит, даҗәа гәаанагарақ ала - игыҗы штәз хәархәла деиҳыртәейт. Иара убас, даҗәа хәамтәк излахәа ала, аҗвар дкыдыртәейт, ахәаҗәа дадыргейт.

А-шәышықәсак ааҗуаны ...

Иара иҗацәа игыҗыбаф иаҗаҗы азааигәара анышәа иамардеит. Уахь имәахыҗуа иалагейт адин хәзтәоз, рчымазарақәа рыхәышәтәразы аҗыраара иахәон.

Аҗәбатәи ашәышықәсакы Симон Кананит анышәа дахәамадәз идыргылт иҗәыз ақьырхәа шкәкәа иалхны ауахәама. А-шәышықәсак ааҗуаны, ақьырсиан дин Аҗсны иахәабалак бәбәалатәкәа ашәапы акит. Аҗсны аҗәеизтәи, аҗәаҗәтәи ашәышықәсакәа раан ишәтыкакаҗуаз қьырсиан тәылан. Амшын иаҗыныз аҗсуа җықә хәан ишәтыкакаҗуаз аҗалақькәеи амонастырқәеи рыла, ашәхәа рақәзар, баашла, уахәамала ирыбәбәан. Аха нас Аҗсны рым-пыҗархәлейт атырқәҗәа, җытшык аҗсуааҗы аҗсылманра рыдыркылт. Ауахәамақәа жәпақы җыдыргейт, убрахь иналатцаны Симон Кананит итәҗы.

Аиашахатара амәа ду

19-тәи ашәышықәсакы аҗәйтәзтәи ауахәама еиҗашәкәыргылан Афонҗыцтәи Симон Кананит имонастыр акны иҗкәз абәрцәа рыла. Уи шыадыркит Аҗәйтәтәи Афон (Быр-зентәыла) акнытә амонахцәа 1875 шықәсакы. Убри азы император Александр III иҗаитәз адцала 327-дәсәтын адгьыл алхын.

Амонастыр җәлейт Кавказ аиашахатара таралашара иаҗыҗәны.

Амонастыр аҗы азауадқәа аус руан, аҗәа, ақьырмыт тзыҗыуаз, ахәа хызхуаз ухәа еҗыртҗы.

Симон Кананит аҗәйтәзтәи иуахәамахь анейра маншәалахәарц азы хәхәла амардуан картейт, еиуеиҗшым ахәақәа рыла иҗаҗәны Иисус Христоси, Анцәа Иани, Симон Кананит ихәтеи рхәҗсәхәкәа аҗаҗы атызқәа ирныртәит. Урт иахәа уаҗәраанзагы инханы иҗоуп. Уахь инеиуа ирбоит азыхыҗшәа, аҗхәаражәхәаф ишәхәаҗыҗы зну ахәаҗә. Аҗаҗы ааигәара ишәтоу ахәаҗә иахәа уаҗәраанзагы ианубәалоит ашәыта җаҗшәкәа - «Аҗхәаражәхәаф ишәаҗыкәбарқәа».

Аҗшәтләкәа ахьа-җкәақәа раҗыхразы

Ткәарчалынтәи Очамчыраҗа

Ишдыру еипш, май 2 ауха аҗшәтләкәа асит, иахәаразак уи аҗәргәҗейт Ткәарчалтәи араион акны, тыцқәак рҗкы иаҗа иҗсыҗын. Аҗсабаратә рыцхәра иҗа-натәз амашәырқәа, ахьа-җкәақәа еилкааны аусурақәа рымәагәра-зы Ткәарчал днәит Аҗсны Ахада Бадра Гәынба.

Уи араион ахадара ахыбраҗы аилацәажәара мәаҗигейт аҗшәт-

ләкә ахьа-җкәақәа раҗыхра азтәарақәа ирызкны.

Аилацәажәара иалахәын атәыла Ахада ихәтыпуаф Беслан Бигәаа, араион ахада Исидор Дочиа, Жәлар Рейзара адепутатцәа Герман Качараа, Беслан Емырхәба, акапиталтә ргыларә аусбарта аиҗабы Демир Гамсаниа, араион ахадара анапхгара.

«Аҗсабаратә рыцхәра аҗхәа-хәа шырнәтәз азы иалатцан аҗәиҗәиҗшә рзахал. Жә-рзахалк рыла аусурақәа мәаҗысуйт, хадаратәла урт зызку ашәкәа рхыбқәа роуп. Азәҗы ақәа ихыкәкәа даанәхмыҗыт. Сгәы иаанагоит, шымчыбжәа ирылагзаны аҗагылазашәа аҗеиара хамч ақәахәа», – Ахада

Мықәтәи ашкол – 100 шықәса

Ацара ус еипымкьакәа

■ **Апсны Ахәынтқарра Аха-да Бадра Гәынба Очамчыра араион Мыкә ақытәкны Гьаргь Чачба ихьз зху ашкол 100 шықәса ахыттра иазкыз аныхәатә усмәагәтә далахьын.**

Иара убас уи иалахьын Ахада Ихатыпуаф Беслан Бигәаа, Жәлар Реизара Ахантәафы Лаша Ашәба, ацара аминистр Хана Гәынба, Апарламент адепутатцәа, араион анапхгара, ауаажәларра, ашкол аушътымтацәа, ақытауаа.

Аныхәа аламталаз Ахәынтқарра Ахада Апсны Ацъынцәтәыләтә еибашьракны итахаз рбака амцан ашәтқәа шытеит.

Бадра Гәынба икәгыларакны иазгәеит ашкол 100 шықәса ахыттра арыцхә иамоу атак ду, иара убас иатшыны ихәеит Мыкә ақытә абжыуаа рзы тоурыхтә центрны ишыкоу. Ара аамтәкәа зегьы раан атәылазы илахьынтәзбаганы икәгылаз азтәарақәа рызбара мәагысуан.

Ахәынтқарра Ахада иатшыны ихәеит ашкол аушътымтацәа еиу-еипшым аамтәкәа рзы, иара убас иахьа уаажәраанзагы акультура, атцарадырра, аспорт, амедицина

«Цстазаарас икоу – цсадгылуп»

Владислав Арзынба – 80

■ **Нацънатә аахыс Апсны атцәицәа бзиақәа ақәашьын: Нестор Лакоба, Ефрем Ешба, Владислав Арзынба. Арт амшкәа рзы, Апсны, Егры инаркны Цсоунза, мечахы тбаала иазгәартит зыпстазарей, згәабзиарей хатхытцаны Аиаа-ира хзаазгаз хәпхьагыла Владислав Григори-ипа Арзынба ди-ишәтәи 80 шықәса атцра амш.**

Ражден Гәымба ихьз зху Апс-нытәи ахәынтқарратә филармонияф имәагысит ашколхәыцкәа злахьыз аусмәагәтә «Цстазаарас икоу – цсадгылуп» зыхьзу. Уи еиқыркааит Акәа атцараусбарта анапхгарала. Афестиваль иалахьын Акәа ақалакь Ахада Тимур Агрба, Апсны рапхьатәи Ахада ипшәма Светлана Цьегьениа, ауаажәларратә усзушәа, атцарауаа, хыпхьазара рацәала атцәшәа.

Арежиссиор Гәдиса Цодуа ибзоурала икәыргылан Владислав Арзынба ишәкәы акнытә, хцыз ду

аусхккәа рыла атәыла афәиаракны рлагаламта шдуу.

Бадра Гәынба ақытауааи араион зегьы ирыдыныхәалейт ашкол 100 шықәса ахыттра, иара убас итабуп хәа реишәеит айбашьрашәтәи ашыкәсқәа раан ззанаат нызмыжьыз, ахәыцкәа атцара дыртцә, ашкол айкәырхара зылшаз арташәа. Еизаз зегьы ирзеишәеит атынчра, аизхәзыгьара.

Ахәынтқарра Ахада 100 шықәса ахыттра аиубилейт инамаданы ашкол ашәтәи инапала атцә еицәишәит, иара убас арташәратә коллектив амузыкатә техникаи апаратә хамтәкәеи ранейшәеит.

Ашкол ахамтәкәа азыкартеит иара убас аныхәа иатәаз егырт асасцәагы.

Аныхәатә усмәагәтәкәа ашкол атцәшәа еиқыркааз аконцерт ала ихыркәшахейт.

Уажәы атцаратә процесс ахьымәагысуа ақытә ахадара ахыбрафәи ауп, избанзар ашкол ажәйтә хыбра уашәшәыроуп. Ахәынтқарра Ахада ари азтәара азбара шалыршахо азы ашкол аколлектив агәра диргеит.

Ақытауаа икартәаз ахәара атас Нестор Лакоба идтала 1925 шықәсазы Мыкә ақытан ашкол аадыртит.

дахзаазыртуа инысымәа.

Ашколхәыцкәа инеймда-аимдо иапхьон Рапхьатәи Ахада Владислав Арзынба изку ажәеинраалақәа. Амтәыжәақәа унаотит хәар, Апсны атцәицәа рхатәы бышәа азыхьейпш ицкьаза иахьырхәо. Хабызшәеи, хәжәлари милатцас реиқырхара ауп ихы зыхтнитцазгы зирамш азгәахтә х-Владислав ду.

Ажәеинралақәа ирыцхьоз иаарымырдон апсуа ашәақәеи, акәашарақәеи назыгзоз атцәшәа. Ц-саатк инарзынапшуа ицоз акәгыларакәа ус тынч узрыхәацшуамызт, уи иацын алахьейкәра ганкахьала, аеакала агәыгра дукәа рышә хзаазыртуа ацәанырра, уи хцыз ду ишкә абицара иаадырцшуа агәалашәара ауп. Цсра зкәым ахьз – хәар рзы ипшыоу усуп.

Иазгәатәуап, хымпәада Акәа атцараусбартеи, ашколкәа рыртәшәеи ацәбаа ду шрыдыртцаз ртәшәа. Аеакалагы калашьа амазам, Апсны айкәырхәф, хәжәлар рапхьагыла Владислав Арзынба ихьз цшыа абицарақәа наунагза еимырдалароуп.

Н. Санцба

Апшатлакә ахкьа-цкьақәа рапыхразы

(Алгарта)

Қымш-хымш рыфнудқала ақәа ауадақәа апхастә рнатом, избанзар ахыб битумла икәцоуп. Иара убас Арзынба имәа, №22 акны игылоу ашнгы ахыб ааха аиуит.

Гамсания иажәақәа рыла, 8000 метр цшыркца ракара ахыбкәа цсаххоит. Иныкәырцшшәа уи иартәоит 40 миллион маат.

Ахәынтқарра Ахада иара убас ибеит ааха зауз Ткәарчалтәи ахыцбахча.

«Амчкәа, алшарақәа зегьы азхоит апшатлакә иахкьаны Ткәарчал араион акны ицәыртцыз апроблемакәа ртыц рыкәтцара», – ихәеит Ткәарчалка иныкәара еихшьалауа Бадра Гәынба. Апшатлакә Ткәарчал ауада рацәа змоу шкәак рхыб ахнашәеит. Анапынтқәа рыцоуп ақалакь ауаацсыра ацхыраара рытаразы.

Ауада рацәа змоу ашнкәа 4 рахьтә 2 еиташьақыргылоуп. Иаарласны егырт иаанхаз ашнкәагы ирыгы-ирыбзоу катцәахоит», – ихәеит Гәынба.

Иара убас, апсабаратә рыцхара апхастә рнатәит Акәа, Очамчыратәи Гәдоутәтәи араионкәа.

«Хара зыцшрак хәа камтәкәа амчкәа зегьы азахкуеит араи-

«Иахьугалакьы ари ауаа рынхара-рынцыра иадхәалоуп, абри акнытә ахыбкәа рырееира халапш ахуп. Агәра ганы хәкоуп, мчыбжыки бжакы рыфнудқала апшатлакә ахкьа-цкьақәа шапыххо»

онкәа ркны ицәыртцыз апроблемакәа ртыц рыкәтцара» иакәиргәыгит Ахәынтқарра Ахада.

Апсны Ахада Бадра Гәынба Ткәарчалынтәи Очамчыра ақалакь акны дааит. Дрыхәацшит апшатлакә иахкьаны ааха зауз Кәартаа имәафәи игылоу, ауада рацәа змоу ашнкәа. Очамчыра араион ахадара аихабы Алхас Кация ихәеит Кәартаа имәа, №34 акны игылоу ашны абартқәа ртагылазаашьа баацсуижьтәи акырза шытцәа, апсабаратә рыцхара акәзар, уи иахәгы иацнатейт.

Акапиталтә ргыларә аусбарта аихабы Демир Гамсания иажәақәа рыла, абарт абартқәа ирыгы-ирыбзоу акатцаразы ақьаадшәкәа еикәдыршәахьан шышыкәса уажәапхьа.

Ашны акны инхо ахада иахьахәара кәртейт ахыби абартқәаеи рырееира аганахьала дрыцхраарц. Иара убас, Кәартаа имәа 36 акны игылоу ауада рацәа змоу ашнгы апхастә аиуит, цыара-цыара ахыб ахнашәеит.

Очамчырака иныкәара еихшьалауа, Бадра Гәынба ихәеит Очамчыра атагылазаашьа иаха ишыма-риоу Ткәарчал ааста, иаха ишмачу апхастә зауз ашнкәа рхыпхьазара.

«Иахьугалакьы ари ауаа рынхара-рынцыра иадхәалоуп, абри акнытә ахыбкәа рырееира халапш ахуп. Агәра ганы хәкоуп, мчыбжыки бжакы рыфнудқала апшатлакә ахкьа-цкьақәа шапыххо», – ихәеит Гәынба.

Иаидкылары араион иацоу апхастә абанзаназои хәа ажурналистцәа рызтәара атак кәитеит Очамчыра араион ахадара аихабы Алхас Кация. Уи ихәеит ақалакь акны ахатә шнкәа хцә ааха шроуз. Акапиталтә ргыларә аусбарта ахатарнакцәа ақьаадкәа еикәдыршәеит, иаарласны аусура иалагоит.

«Абарт аобиекткәа рыпхьагы ркны хамчкәа рыла аусурақәа рынагзара халымшеит. Уажәы хәхьыкоу ашны дыргылейт 60-тәи ашыкәсқәа раан, иажәит, аха ауаа шынахц инхоит. 2023 шыкәсазы имәацган аекспертиза, алкаагы катцан. Амфәи иалху абартқәа ашътахь ауп ианыкарта. Иахьазы абрака ашәкәы иташуп жә-таацәарак, иа-аипмыркьазакәа инхоит ф-таацәа-

рак. Урт дәае нхартак рымазам», – ихәеит Кация.

Апшатлакә абри ашны даара ааха анатейт, хыхьтәи аихагылақәа рбартқәа арбейт. Дәае шнык, Кәартаа имәа 36 акны игылоу, ахархәарахь ирытан 60-тәи ашыкәсқәа раан. Уака мацк ахыб ахнашәеит.

«Ақытәкәа рфәи ааха роуит ахатә шнкәа 15. Аха урт еиташьақәахылоит ххатәи мчкәа рыла. Атыцан-

тәи абиуцет ахарцкәа рыла ахыб аахәаны ирахтоит», – ихәеит араион ахадара аихабы.

Гәдоутә араион датааит

Май 18 азы Бадра Гәынба датаан ибеит Гәдоутә араион акны ааигәа апшагәгәа апхастә знатәз ахатәи шнкәа реиташьақыргыларатә усурақәа рымәагысшәа. Иныкәарафәи ицын Гәдоутә араион ахадара аихабы Валери Ашзба, акапиталтә ргыларә аусбарта аихабы Демир Гамсания.

Приморское ақытан ахада датааит апшатлакә ааха знатәз Ольга Атавина лышны. Лара илхәеит лышны апхастә гәгәа шаиуз, лааигәара игылоу асасаиртә мац иахнашәаз ахыб ахәтәкәак лара лышны ахыб ишынейбакәы ааха гәгәа шанатәз.

«Май 10 азы апшагәгәа цысит. Ашны хәкан, даара хшәеит. Иана-аикәтәа агәарт ахь хцытцит, ара икажыын апша ихнашәаз ахыб ахәтәкәа», – лхәеит лара. Ольга иазгәалтейт адыршәеныцкьа апсабаратә рыцхара ахкьа-цкьақәа рапыхразы аусурақәа ишрылагаз. Ахыб рыпсахит, абри азы табуп хәа шралхәо анапхгарей аргылашәеи. «Итабуп хзыкәшәаз арыцхарафәи ххала хәхьаанырмыжькыз», – лхәеит лара.

Иаидкылары Гәдоутә араион акны ааха роуит аобиекткәа 28, убрахь иналатцаны анхартә шнкәа 27, Мгәызырхәа ақытан абжәратә школ.

Акапиталтә ргыларә аусбарта аихабы Ахада иеишәеит араион акны арееира-еиташьақыргыларатә усурақәа зегьы ахыркәшара ишаза-аигәахо. Апсабаратә рыцхара ахкьа-цкьақәа рапыхразы ихарцуп 16, 5 миллион маат. Заанатцәи ахәшьярақәа рыла, апхастә зауз ахыбкәа рзеицш мечахы иартәоит 3, 5 нызкь метр цшыркца.

Лыхны ақытан иаартхоит ахы иакәйтны айкәпаразы азал фыц. Бадра Гәынба акапиталтә ргыларә аусбарта аихабы Демир Гамсания адтә иитеит Гәдоутә араион ахь абыржәтәи иныкәара аан. Аспортзал катцәахоит ақытә ахадара азалкәа руак акны.

Ахы иакәйтны айкәпаразы Апс-

ны зәапсәзтәыз азыкәтәф Нарчоу Лазба даара деигәыргәоит ақытә акны абри ашны аспортзал ахыкәало. «Сентябр 1 азы иазгәацоуп Лыхнашта ахы иакәйтны айкәпара аганахьала реахьазыкарташәа азал аартра. Аусурақәа хрылагахьейт. 100-шкь ракара ахәыцкәа азал ахь аныкәара рылшоит», – ихәеит иара.

Ахәынтқарра Ахада иара убас рнапы ианитеит абри ахыбра ахәфрей афонейт ирыгы-ирыбзоу картарц. Бадра Гәынба иатцшыйт арееира-еиташьақыргыларатә усурақәа анынарыгзауа хәсаб шазутәу ари ахыбра атәыла ацоурых-культура-тә тынха аобиекткәа рахь ишәтәнакуа, убри акнытә ишеикәырхатәу уи архитектуратә чыдарақәа.

Ахада иара убас дахәацшит уаанза атыпәнтәи ачаи фабрика иатәыз цасатәи ахәыцбахқәа рхыбра. Уажәы урт ртагылазаашьа даара ибаацсуп. Гәынба акапиталтә ргыларә усбарта аихабы инапы ианитеит урт ртагылазаашьа титцарц, Лыхны ақытан ахәыцбахча фыц аадыртырц.

Бадра Гәынба дыкан Лыхны ақытан ахшара рацәа заазо Чеботариваа рыфнәтәфәи. Май 10 ашны рышны ахыб ахнашәеит, аха анапхгара уи еиташьақәдыргылейт. Гәынба акапиталтә ргыларә аихабы инапы ианитеит ашны иагу-иабзоу картарц, афымцацәахәкәа рыпсахырц. «Ашәнатәфәи цшышк ахәыцкәа ыкоуп. Машәырк камлартә еипш аускәа еиқыкаатәуп», – иазгәеитейт иара.

Иара убас араион аихабы Валери Ашзба иабжигейт анападкылашәа адыпхьаланы, ашнымәтәеи абазаратә техникаи раахәара аганахьала ахшарацәа змоу атацәа дрыцхраарц.

Дәае проблемакьы ыкоуп Лыхны – ақытә уахьналало тыпк акны адгьыл хәазоит. Демир Гамсания иажәақәа рыла, арака азы мәахгәтәуп, амәа акатран ыкәтцәтәуп, уи мызкы акара атаххоит.

Шыкәсыки бжакы раахьыс Гәдоутәтәи араионтә хәышәтәыртә хада акны акомпиутертә томограф аус аузом, аха уи еиташьақыргылахоит. Ари атәи ихәеит Бадра Гәынба ахәышәтәырта данатәа. Ипсахтәуп арендгентә трубка. Иатәахоит 11 миллион инаркны 14 миллион акынза. Ахәынтқарра Ахада иакәиргәыгит парала ишеикәыршәахо. Иааиуа амчыбж азы зыхә хәраку амедицинатә шыақәгыла аахәаразы айкәшахатра анапы аташәоит.

«Ари даара зыхә хәраку шыақәгыланы ишыкоу, хтәылауаа ргәабзиара аганахьала акымзак хәигзом», – ихәеит Гәынба. Иара убас уи иазгәеитейт ачымазарә фкы – коронавирус аныкәз Гәдоутәтәи ахәышәтәырта акырза тцәкуа атыц шааннакылаз.

Акыцхь иазирхиет
Борис Кация

Алықьса Ноча-иҗа Гогәуа

■ 94 шықаса дшыртәгылаз дхәпхейт иналукааша аҗсуа прозаик, апублицист, ауаажаларратә усзуфы, Аҗсны жәлар рышәкәыфәы, СССР ашәкәыфәцәа Реидгылеи (1959), Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгылеи, Урыстәыла ашәкәыфәцәа Реидгылеи рлахәыла, Адыгатәи (Ачеркьестәи) Жәларбжьаратәи Академия хәтыр зқәу алахәыла, Аҗснытәи ахәынтқарратә университет хәтыр зқәу апрофессор, Д. И. Гәлиа ихьз зху Ахәынтқарратә премия алауреат, «Ахьз-Аҗша» аорден актәи ашәзара занашьаз Алықьса Гогәуа.

Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгыла ртаацәара ду акнхәтә ирыдышшылоит Алықьса Ноча-иҗа Гогәуа итаацәеи иуацәеи-иҗахәеи.

Ажәа азкәза ду, хәамтазтәи акласик иҗстазаара иалтра гәалсрала ирыдыркылеит аҗсуа шәкәыфәцәа, хинтеллигенция, амилаҗтә литература абзиабацәа, хәжәлар зегьы.

Алықьса Ноча-иҗа Гогәуа диит 1932 ш. март 15 рзы Очамчыра арайон Гәып, аҗытан (Аҗамгьазра ахәбл). Абжьаратәи ашкол даналга аус иуан Ткәарчалтәи ашахтаусбартақәа руак акны, ашътахь – Ткәарчалтәи ацентртә рбеиагәтә фабрика атехникатә хлапшра ақәшәфәи. 1951 ш. дтәлеит А. М. Горки ихьз зхыз Ақәатәи ахәынтқарратә артқаратә институт аурыс бызшәеи алитературеи рфакүльтет. 1955-1960 шш. раан атқара иҗон Москва, А. М. Горки ихьз зху Алитературатә институт акны. Аус иухан ажуриал «Алашара» аҗакзыпхыкәу амазаныкәгаос (1962 ш. инаркны), Аҗснытәи ахәынтқарратә шәкәыфәцәа аредактор еиҳабыс, ахәытәи журнал «Амцабз» аредактор хадас (1975-1989), Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгыла ахантәафыс (1989-1997). Аҗсны жәлар рфорум «Аидгыларә» рапхьатәи ахантәафыс дықан (1988-1989). Уи акырза алнаршеит аҗсуа жәлар рмилиат-хәкәитратә кәпәрафәи. 1988-1991 шш. раан СССР жәлар рдепутатс далырхит. Аҗсныахәы диасаанза Д. И. Гәлиа ихьз зху Ахәынтқарратә премия рыҗтары акомиссия хантәафәра азиуан.

Аҗсны ахәтарнак иахәсабала А. Гогәуа Урыстәылеи ахәаанрыцәтәи атәылақәеи ркны дрылахәхәхәи еиуеипшым афорумкәа: Еиду Америкатәи Аштаткәа ркны дықан Урыстәыла ашәкәыфәцәа рделегация даланы (1992), ПЕН-клуб ағанахәла ашәкәыфәцәа жәларбжьаратәи рконгресскәа делегатк иахәсабала дрылахәын Минск (1986), Хельсенки (1988), Моск-

ва (2002).

А. Гогәуа даныхәычыз инаркны изхауан жәлар рхәамтқәа ахьейтархәоз атаацәарафәи, иаб ажәабжьхәафын, алакәтәи, аепикатәи, абззаратәи, алирикатәи цакы змаз жәлар рхәамтқәа бзианы идыруан. Ари атагылазаашьа шьахәла ицхраит ашәкәыфәи ишыақәгыларәан, заа ажәа абзиабаара иланаазейт.

Убарт ашықәсқәа раан ауп афәра ағәахәара аниоуз, асахьаркыратә литература даназәлымхәхәз. 11 шықәса анихытәуаз Л. Н. Толстои ифымтә «Хәҗы-Мурат» аҗышыаала аиҗа дапхьейт. Ари арҗеиамтә ду иацәоу асахьаркыратә мчхара еиҳагы ишыақәнарғәеит ажәа азкәзарей алитературеи рахь иоухьаз абзиабаара. Убасқан ауп рапхьатәи иажәеинраалақәеи рапхьатәи иажәабжькәеи анифәи.

Рапхьаза иикыпхьыз иажәеинраала «Агеолог» («Аҗсны кәпхь», 1949) ауп. Рапхьатәи иажәабжькәа руак кыпхьын 1955 ш. ажуриал «Алашара» №2 акны, №4 акны.

А. Гогәуа авторс дрымоуп хыпхьазарарацәала ажәабжькәа, А. Гогәуа ирҗеиарафәи атып, чыда ааннакылоит апублицистка. Иочерккәа, истатикакәа, иессекәа рызкуп аҗсуа жәлар рхатәи бызшәеи, ртоурыхи, ркультуреи, еиҳаракгы – аполитикеи, ахәынтқарратә ргыларей рызцарақәа, амилаҗтә литература еиуеипшым апроbleмакәа. Урт аperiодикатә кыпхь ианылеит аҗышыаалаи урысшәалеи хазы итыҗыз ашәкәкәа ркны («Акәа-Сухум, Сухум – Акәа», «Ләгол», «Постскриптум»).

Ашәкәыфәи ирҗеиамтқәа рнылон ажуриалкәа: «Алашара», «Амцабз», «Дружба народов», «Студенческий меридиан», «Сельская молодежь», «Со-

ветская женщина», Урыстәыла итыҗуа егырт атыжыымтқәа маҗымкәа; агазеткәа: «Аҗсны кәпхь», «Советская Абхазия», «Литературная газета» (Москва), «Еҗаҗаҗа», «Республика Абхазия»; алитературатә еизгәкәа «Ерцахә», «Кавказиони», «Южный Кавказ» ухәа егыртгы.

А. Гогәуа иажәабжькәеи, иповесткәеи, ироманкәеи еитархәеит аурысшәеи пхьхәтәи Асовет Еидгыла ажәларкәа акыр рбызшәақәеи рахь, иара убас европатәи абызшәақәеи аиапон бызшәеи рахь.

Аурысшәахь еиҗаганы Москва итыҗхьоу ишәкәкәа иреиуоуп: «Река спешит к морю», «Вкус воды», «Время оленего зова», «За семью камнями», «Дикая азалия». Санкт-Петербург итыжып аибашьра ашътахь иаипцза ажәабжькәа рыхәтәк еидызкыло ашәкә «Вкус молнии». Ажәа урысшәала итыҗит ироман-раҗсодиа «Асду», иара убас җ-томк иҗоу ирҗеиамтқәа «Произведения».

А. Гогәуа аҗышәахь еиҗеигейт Фидор Достоевски, Андреи Платонов, Константин Федин, Карло Коллоди, Ернест Хемингуей ухәа рырҗеиамтқәа.

Иҗыкыт 30 инареиҳаны ашәкәкәа, урт рхыпхьазарафәи иҗоу илкауау афымтқәа еидызкыло хә-томк.

Абафхәтәра еиҗамк злаз, зыҗстазаара зегьы адоухәтә культура амат аура иазыкыз, зыжәлар рҗеипш лаша азыкәпафәцәа ируазәкыз жәлар рышәкәыфәи имфашәау ишъта аанижыт. Еиҗагылоз ашәкәыфәцәа рабицарақәа рзы уи еснаг дҗырҗыган, дабжәагәфын, дымфәкәтәфын. Алықьса Ноча-иҗа Гогәуа ихьз хаштра ақәымкәа иаанхоит ижәлар ргәатцәфәи.

Аҗсны ашәкәыфәцәа
Реидгыла

Баграт Шьынқәба иапхьарақәа

Аҗсны жәлар рпоет – 108 ш.

Аҗсуа бызшәа цқьала, ахьхьахьхьахәа еихышәшәо иапцәоу зырҗеиамтә ссиркәа рыла хәпсуа доухәтә культура, хлитература ашәзара хәразкыз Аҗсны жәлар рпоет, ашәкәыфәи, атқарауа-лингвист, аиҗаҗа, афольклорист, афилологитә тқарадырақәа ркандидат, Аҗсны атқарадыррақәа Ракадемия академик, Кабарда-Балкартәылеи Адыгатәылеи жәлар рышәкәыфәи, Ассоциалисттә Цьа Афырхәтә, Д.И.Гәлиа ихьз зху Ахәынтқарратә премиеи «Ахьз-Аҗша» аорден актәи ашәзареи занашьоу, СССР-и Аҗсны рышәкәыфәцәа Реидгылақәеи Урыстәыла ашәкәыфәцәа Реидгылеи ирылаз, ауаажаларратәи ахәынтқарратәи усзуфы Баграт Уасил-иҗа Шьынқәба диижьтәи 108 шықәса атқара инамаданы, уи иирамшы май 12 аены, анышә дахьмадоу атыпхь, ибака амцан ашәтқәа шьтарцарц имфыхытәи есышыкә-

сейпш уажәгы.

Уахь инейт Аҗсны Ахәынтқарра Ахада ихәтыпәуа Беслан Бигәа, Аҗсны Ахәынтқарра Ахада Иусбарта аиҳабы Беслан Ешба, Аҗсны Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба, Аҗыза-министр Владимир Делба, Аҗсны акультура аминистр Даур Ақәшба, аҗсуа интеллигенция рхәтарнакәа азәырыфәи, ашәкәыфәцәа, атқарауа, артәацәа, астуиентцәа, ашколхьыцқәа убас егыртгы.

Ашәтқәа рышәтцәара ашътахь, Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгыла ахантәафы Вахтанг Аҗхәзоу Б.Шьынқәба диижьтәи 108 ш. атқара иазкыз аусмәапгәтә аартуа Аҗсны жәлар рпоет дызгәалазыршәарц имфыхытәи Аҗсны анапхгара, аҗсуа интеллигенция рхәтарнакәа, артәацәа, ашколхьыцқәа ухәа зегьы итабуп хәа реиҳәи.

«Аҗсуа доухәтә культура зырҗеиамтә ссиркәа рыла изырбейаз Б.Шьынқәба есышыкәса имшира май 12 аены, уи игәалашәара ахьзала хәтәла, «Баграт Шьынқәба иапхьарақәа» реиҗекаара, амфә-

гара традицианы ишыақәгылеит. Аҗхьакагы иапцәахит Б.Шьынқәба ихьз анаунагзәтәрафәи аусмәапгәтәкәа», – ихәеит, уи ағанахьала Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгыла аусзуфәа ирылшо зегь шыкарцә азгәатә.

Баграт Шьынқәба ихәтарей ирҗеиарей дырзәатгыло, уи «Аҗсуа Пушкин» – хәа иишыҗтаз азгәейтәи Аҗсны ашәкәыфәцәа Рассоциация ахантәафы, апоет, апублицист Владимир Зантәриа.

Апоет Анатоли Лагәлаа дрыпхьейт Б.Шьынқәба иажәеинраалақәа. Аусмәапгәтә иацто ашколхьыцқәа Аҗсны жәлар рпоет иажәеинраала лыпшаахкәа ианрыпхьа ашътахь, уи игәаларшәараз имфыхытәи зегьы атынхәа рыхьзала итабуп хәа рархәейт Б.Шьынқәба иматә Аҗсны Афырхәтә Леуан Микааи Аҗсны Афырхәтә Апаллон Шьынқәбей.

Анафс, ашәкәыфә хәтәра игәаларшәара иазкыз «Баграт Шьынқәба иапхьарақәа» зыхьыз аконкурс мфәпган И.Папаскыыр ихьз зху Амилаҗтә библиотека акны.

Ахәылпәз афәи Амилаҗтә библиотека аиҳабы Борис Чолариа

Атыхәтәнтәи имфыхь днаскьаргейт

Жәлар рышәкәыфәи
назаза хәа иархәейт

■ Зыҗстазаара иалтцыз иналукааша аҗсуа прозаик, апублицист, аиҗаҗа, ауаажаларратә усзуфы, Аҗсны жәлар рышәкәыфәи, СССР ашәкәыфәцәа Реидгылеи, Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгылеи, Урыстәыла ашәкәыфәцәа Реидгылеи ирылаз, Адыгатәи (Ачеркьестәи) Жәларбжьаратәи Академия хәтыр зқәу алахәыла, Аҗснытәи ахәынтқарратә университет хәтыр зқәу апрофессор, Д. Гәлиа ихьз зху Ахәынтқарратә премия алауреат, «Ахьз-Аҗша» аорден актәи ашәзара занашьаз Алықьса Ноча-иҗа Гогәуа атыхәтәнтәи имфыхь днаскьаргейт май 10 рзы.

Аҗсны дызтәз атоубыҗ ыкәыргылан С. И. Чанба ихьз зху Аҗсуа хәынтқарратә драматә театр акны. Ашъыж, асаат жәеиза инаркны жәлар рҗеи лаша назаза хәа иархәарц арахь имфыхытәи Аҗсны Ахада идцала аҗсыжра аиҗекааразы иапцыз ахәынтқарратә комиссия напхгара азтәз Аҗыза-министр В. Делба, уи ихәтыпәуа Ць. Нанба, Аҗсны акультура аминистр Д. Ақәшба, егырт алахәылацәа. Ашәкәыфәи дурхы-ргәи далырхырт инеиуан Аҗсны Ахада ихәтыпәуа Б.Бигәа, Аҗсны Жәлар Реизара Аиҳабы Л.Ашәба, Аҗсны Ахада иусбарта анапхгәи Б. Ешба, Ажәа ақалақь ахада Т. Агрба, Жәлар Реизара адепутатцәа, Аҗсны Аиҳабыра реилазаара иалоу, аҗсуа шәкәыфәцәеи атқарауаи реиҗш, ауаажаларратә еиҗекаарақәа рхәтарнакәа, амилаҗтә культура амат азызуа, аҗар, астуиентцәа, ашәкәыфәи ирҗеиамтқәа рыхә зшыоз, хәтыр ззакәыз зегьы.

Ажәа азкәза ду, хәамтазтәи акласик иҗстазаара иалтра хәжәлар гәалсрала ирыдыркылеит. Уи шыақәнарғәеит хәтәыла егырт ақалакыкәеи арайонкәеи ркнытә хыпхьазарарацәала иахьауаз.

Аҗсны жәлар рышәкәыфәи Алықьса Гогәуа атыхәтәнтәи имфыхь инаскьагара иазкыз алахьейкәратә митинг ааиртит ахәынтқарратә комиссия алашәыла Ць. Нанба.

Анафс ажәа иаитит Аҗсны Аҗыза-министр В. Делба. Уи дапхьейт Аҗсны Ахәынтқарра Ахада Б. Гәынба иааишъытәи адышшыла, иара убас Аҗсны Аиҳабыра рыхьзала Алықьса

Гогәуа аҗсуа доухәтә культурафәи иааникылоз атып ахәшьяра атауа, илшамтқәа азгәтәуа, итаацәеи итынхәцәеи дрыдышшылеит.

Уи нахыс алахьейкәратә митинг амфәпгә Аҗыза-министр ихәтыпәуа Ць. Нанба дапхьейт ашәкәыфәи иҗстазаарей ирҗеиаратә мфәи аазырпшуаз инысмфә. Амитинг акны алитературеи ауаажаларратә усуреи ркны илшамтә дукәа ирыхцәажәейт: Аҗсны ашәкәыфәцәа Реидгыла ахантәафы В. Аҗхәзоу, ашәкәыфәцәа Рассоциация ахантәафы В. Зантәриа, Аҗсны атқарадыррақәа Ракадемия ахада З. Цьапуа, Аҗснытәи Ахәынтқарратә университет акнытә – афилологитә тқарадыррақәа ркандидат А. Какоба, алитературатә журнал «Алашара» аредактор хада А. Лагәлаа, Аҗсны ауаажаларратәи ахәынтқарратәи усзуфы В. Цыгәба.

Анафс Ць. Нанба дрыпхьейт Алықьса Гогәуа иҗстазаара иалтра инамаданы иаашьытәи адышшылақәа. Ашәкәыфәи иҗамзаара амилаҗтә литературазы, хәжәлар рзы хәртәара удафәо цыыз дуны ишаанхо азгәтәуа, атаацәеи, атынхәцәеи, ашәкәыфәцәеи, хәжәлар ирыдышшылеит: Урыстәыла ашәкәыфәцәа Реидгыла ахантәафы актәи ихәтыпәуа Н. Иванов, ашәкәыфәцәа реидгылақәа жәларбжьаратәи реилазаара ахантәафы И. Коплиаников, Аахытә-Уапцәыла акультура аминистр Р. Загәеа, Урыстәылатәи Афедерацияфәи иҗоу Аҗсны Ахәынтқарра аиҳарахәхәа А. Кәытцниа ухәа егыртгы.

Атыхәтәан аешьяра рыхьзала, Алықьса Гогәуа иҗсыжра аиҗекаара иахәтгылаз Аҗсны анапхгара аҗхәа инаргыланы, рыхәхьейкәра рыцеишызшаз зегьы итабуп хәа реиҳәейт Демиан Гогәуа.

Аҗсны жәлар рышәкәыфәи Алықьса Гогәуа атыхәтәнтәи имфыхь инаскьагара иазкыз алахьейкәратә митинг хиркәшейт Ць. Нанба.

«Зыҗстазаара зегьы адоухәтә культура амат аура иазыкыз, зыжәлар рҗеипш лаша азыкәпафәцәа ируазәкыз жәлар рышәкәыфәи Алықьса Ноча-иҗа игәалашәара хаштра ақәымзааит. Хәжәлар уажәынахыс шәанейкәшәо абзиара иазку аусқәа рзы шәеиниалааит», – ихәейт уи.

Алықьса Гогәуа иҗсыбаф анышә иамардейт Ажәа.

иамшны ишыақәыргәахарц азы, иара убас Б.Шьынқәба ихьз зху апремия апцәахарц. Анафс, уи дапхьейт Б.Шьынқәба илирикатә жәеинраала.

«Б.Шьынқәба дызмоу ажәлар цсра рыкәзам. Уи ибызшәа апцәара, ахәаркыра, атаулар хмырзааит» – лхәейт апоет Гәынба Сақаниа-пхә.

Апоет Заира Тхәитыкә-пхә лыкәгыларәфәи, дазаатгылеит, Б.Шьынқәба ихәтара, уи иуафәра иадхәалаз лгәалашәарақәа еитәлхәейт гәадурала.

Ахәылпәз афәи Б.Шьынқәба ирҗеиамтқәа рыпхьара инаҗәиангы атып рыман ажәа пхәақәи, ажәа кәандакәеи. Б.Шьынқәба иҗстазаарей ирҗеиаратә мфәи инартбааны ирзәатгылан.

Апоетцәа: Вл.Зантәриа, Гә.Сақаниа-пхә, А.Лагәлаа, В.Аҗхәзоу ирымдан ажәеинраалақәа ирыпхьейт Аҗснытәи ахәынтқарратә университет астуиентцәеи Ақәатәи актәи апшбатәи абжьаратә школқәа ртәацәа.

Аиашазы, ахәылпәз мфәаҗсит алахьыра ацны. Уи ахыркәшамтаз, аконкурс иалахьыз зегьы ирытан ағәаларшәагәтә хамтқәа.

А. Хәырбыц-пхә

Абцъарлагы каламлагы еибашьюаз

Апсадгьыл азы зхы
иамеигзоз

Наира Сабекиа

■ **Ацъынцътæылатæ еибашьра Дузза 80 шыкæса ахытæра ана-згæахтæ зегъ рапхъаза хабла иа-ахгылонт Аиааира хъаазгаз, хъе-ипш псадгьыл Ду ахақæиттæра иалагылæз Апсны атцеицæа. Зыкъæуыла аибашьра иалахæыз хтæицæа рыгæтæ игылан апсуа шæкæйæфæцæа: Къаазым Агæмаа, Чычыкæа Цъонуа, Алыкъса Цъо-нуа ухæа азæырфæи. Аамтæказы арт ахæуыкгы агæзет «Апсны кæпш» акны аус руан. Хæра хзы ипшьюу усуп зыцсадгьыли зыжæлари рæапхъа зуалпшæа нæзыгзæз рых-ыз агæаларшæара.**

Ацъынцътæылатæ еибашьра Дузза аан Апсны атцеицæа иаа-дырпшит афырхæтæра ду, ахаме-игзара. Аеакалагы калашъа ама-мызт, апсуа дини данеизхæ нахыс иларæазонт ицсадгьыл абзиаба-ра, уи азын ианæтаххæгы ахамеигзара.

Аибашьра ахыпша лымка-ала изнырыз, хаха ага ифæгылаз драпхъагыллоуп абæфхæтæра чыда злаз, апоет, ашæкæйæфæи Къаазым Караман-ипа Агæмаа. 1932 шыкæ-сазы кæфæиарала Акæатæи артæфратæ техникум далганы аусура далаго-ит агæзет «Апсны кæпш» аредак-циафæи, аха иаарласны Москвака атæарахы дцеит, ажурналистикатæ институт дталоит, нас – 1934 шыкæ-сазы Калининтæи артæфратæ инсти-тут. Уи даналга дхынхæуеит Апсныка. 1938 шыкæса инаркны агæзет «Апс-ны кæпш» аредакциафæ акульту-рей абзæзæрей рыкæша аихабыс дыкан. 1940 шыкæсазы Къаазым аррахъ дыргеит. Ацъынцътæылатæ еибашьра алагамтæзы уи дызлаз архæтæ Москва æзааигæара Наро-Фоминск игылан.

1940 шыкæсазы артæтæ газет «Боевой танкист» адакфæи ианыле-ит Къ.Агæмаа изкны астатиа «Апоет фæа иажæеинраалакæа» хæа зыхъыз. Уака хæдхæойт: «Ааскъа РСФСР ахæынтқарратæ шæкæтæжыртæфæи итыцдит апсуа поетцæа ршымтæкæа хæз шæкæны. Абра ианылеит асер-жант еитдбы Къаазым Агæмаа ифшымтæкæагы: «Абахчæфæи», «Кол-хида», «Гыд итæацæа», «Бзиа дызбо-ит Кæикæи», «Аколнхæцæа рашæа»

Афыза Агæмаа дæзыманшæала-ны инеигзонт арфеиаратæ усуреи аибашьра-политикатæ фæзыкатæрей. Уи земпшыкам танкиступ, ибзины далахысуеит». (Р.Капба, «Къаазым Агæмаа», Акæа, 1964 ш.).

Къаазым Агæмаа ибон аибашьра амца атæзтæоз амч еикæатæақæа, абар ипшæмапхæуыс уи аамтæз ил-зааишътыз асалам шæкæй: «Макъа-на ахæара иаамтамзаргы калап, аха иага убас акæзаргы, агæра га-ны хæкоуп, мышкæак рышътахъ ихақæшæараны хшыкоу Апсадгьыл ахъчара...» Аибашьра ианалага инаркны Къаазым Агæмаа апарти-зантæ отрядкæа дрылалейт. Уи дал-ла Белоруссия, Бриансктæи аобласт афæи хæцæнымырха еибашьюаз Ча-паев ихъз зхыз апартизантæ брига-да. 1943 шыкæсазы Къаазым Агæмаа ианаршьейт «Ацъынцътæылатæ Еи-башьра апартизан» актæи афæзæра.

Апсуа поет ихамеигзара, иеи-башышъа дыршахæтуеит убаскан ииз иара ицæахæакæа:

«Сæра сеигзом сшæа икæтæоугыи, Сыпсадгьыл иастоит атоуба.

Иатæххæзар сыпсы итоугыи, Иара ишæсто агæра га.

Апартизанцæеи афæшистцæеи ре-идысларақæа руак афæи Къаазым Агæмаа дырхæит. Убри иахкæаны ипстæзаарей илитературатæ усуреи ртæи игæаларшæо, академик Хæыхæйт Бгæжæба ифуан: «Фышыкæ-са ракара Къаазым сарей аус еи-цахуан Апснытæи ашæкæйæфæцæа Реидгылафæи. Иара апсуа поезиа акæша напхгæуыс даман... ауа-дафæрақæа хшыртæгылазгыи хнапы ианыз аус хгæи азыхæтхæтæон. Къа-азым игæабзиара иаха-иаха еицæа-хон, ихæрақæа рыедырмжыжыккуа иалагейт, акырынтæ иасхæахъан уахынла аусура анхæкæшæоз дмаа-ларц, аха иара иеагирхомызт. Афæи-зарафæгыи дыгæшæтан, акыр илазон, акы игæи иамыхæаргыи апыркхæа дацраломызт. Ргæаг иман, иара ихæа-лон еипш, «Цъапарæа», хæа дзышътæз зцæа итæлоз, агæақраан зееитæзку-аз, «аханы итæоу» ирфæагæйбзыгуаз ауаа хпæарақæа.

1949 шыкæсазы Хæ. Бгæжæ-бей иарей ирыбзоураны итыцдит Къ. Агæмаа иажæеинраалакæеи апоема Тариел Рашъбей хæз шæкæ-ны. Рапхæтæи сышæкæй хæа де-игæыргæейт. Абар, уи иажæакæа Хæыхæйт Бгæжæба ишигæалаиршæо: «Икоу умбои Хæыхæйт, скæалкæало зсышътоу, еснагъ хæыцъртæс исы-моу апоезиатæ рфеиара, изыхкæа-заалак сымч-сылша адыстæртæ еипш, стышæынтæаланы зсыкам-лейт. Икæстæазгæи зсахымзейт. Арæфæ саныкæз изфыз, аибашьра амца хашналагылазтæкæа счама-дан иахътæз ианхейт, ахæапшхæгыи смазейт... зышхымзæз хъаас исы-моуп, сгæабзиара злакоу ала, сгæи итæкæогыи сахънагзо зыздырам. Иуа ишихæаз еипш «сгæи мейтæжæкæа снейхалап».

Ишырхæо еипш, агæыгра хоро-уп, ацъал ааскъоуп, Къаазым Агæмаа 1950 шыкæсазы аибашьра изын-нажъыз ахæра гæгæа дæзымæаикæа идунеи ипсæхгæышьейт. Иахъа еи-цырдыруейт апоет Къаазым Агæмаа итынхæз ажæеинраалакæа, убарт иреиуоуп: «Асолдат ихæтгæын», «Сфæйа», «Ашæтыц», изылгам апоема «Тариал Рашъбей», ароман «Селым» – ари апрозатæ роман инагзаны дал-гахъан Наро – Фоминск даныкæз, уи артæбыргуейт ипшæмапхæуыс-лахъ иааишътхæз ашæкæй: «Зейпш кæмло егыкæм, сыкам хæа агæра бгæртæ еипш адырра анбоулак, На-ро-Фоминскнтæ ибоуртæ бныкæа, снапшымтæкæа зто ачамадан». (Ари апоет дызлацæаажæо инапылафæи-рақæа зтæз ичамадан зынза иб-жъазит хæа ифæуейт Р.Капба.)

Ароман «Селым» хкæак кыпхъын «Апсуа литературатæ журнал» №3-4 рфæи. Атоурыхтæ фымтæ аамтæс иатæ-накуейт XIX ашæышыкæса алагамтæ

инаркны 60-тæи ашыкæсанза Апсны Урыстæуыла ианæдтæха. Инагзамкæа инхейт иара убас ифшымтæкæа аро-ман «Азыхъ», аповест «Чычыкæа».

Аибашьра иазку афшымтæкæа иа-арылукаауа икоуп иповест «Абаан-дафæи», уи ианырпшуп ага хæымга икæхраз хæжæлар иаадырпшыз аха-меигзара, насгъи Асовет жæлар ми-лат еилых кæмтæкæа анемец фашист дышпырыхæз.

Аибашьра атема иазкуп Къаазым иажæабжъкæа «Икамшæаз алағырз», «Ан лгæйблра», «Аразкы», Къаазым Агæмаа итынхейт иара убас айтæ-гақæа, апублицистикатæ статиакæа. Аамтæ кæфæны ишиатæашъызгыи Къа-азым Агæмаа ихъыз апсуа литера-турафæи хытæи нбонла иагæуылыцæа-ауейт.

Апоет-аибашьфæи, апатриот, аинтернационалист Чычыкæа Ма-хæз-ипа Цъонуа ипстæзаара зегъи фырпшыган. Абжъаратæ царæ анхир-кæша ашътахъ 1935 шыкæсазы дтæ-лейт Ш.Руставели ихъз зху Қарттæи ахæынтқарратæ драматæ театр, ак-тиортæ кæзæра афакультет. Дансту-дентыз инаркны аус иуан апсуа дра-матæ театр афæи. Дрылахæын акыр аспекталькæа «Къæраз» (С.Чанба), «Гъечæа ртыхæтæа» (М.Лакрба), «Ре-визор» (Гоголь).

30-тæи ашыкæсқæа рынтæамтæ-зы иааитæагылаз апсуа шæкæйæфæцæа рабицæра деиуоуп Чычыкæа Цъо-нуа. Апоет фæа, ганрацæала арфеи-ра зыпсыкæраз ихъзейт аибашьра Ду. Даара игæыфæагоуп уи икалакъ гæакъа ныжъны еибашьра хæа дан-цæз иифыз ажæеинраала:

Унхæжæуейт, Акæа, аамтæла,
Гыблыла хæуырцæуейт уажæшъта,
Иудыруейт иахъхæпхъæз
хæтæ-хæтæла

Аибашьрахъ хцæхæуейт еитæ!

Апоет аибашьрафæи иуалпшæа наигзон, аамтæ хæычык шааио-улак икалам бцъар аашътиху-ан. «Ахæшæбылфæи рхышæшæо, рымтæжыжæақæа хыблæа-фæйблæа-ны, афронт иалтцны иаууан Чычыкæа Цъонуа иажæеинраалакæа. Атыпан-тæи агæзеткæа ццæкны урт æжæлар хæхъ инаргон. Апсæра цъахæным абла дтæпшуа, апоет иапцтæз ажæе-инраалакæа акы иалафашъом:: «Сымшьæмба», «Асалам», «Атæбиæф», «Ахæрашæа», «Аибашьцæа рашæа», «Дунаи ахыкæафæи».

Ч. Цъонуа ипоезиатæ рфеиамтæкæа реизга «Ашъхæацæмæа» азы ианашъан Д.Гæлиа ихъз зху Ахæынтқарратæ премиа. Апрозæфæ акæзар аракагыи ибæфхæтæра хæракы ааирпшит. «Ахæра шкæакæа» зыхъзу иажæаб-жъ – абзиабаара цкъеи, уи иахкæз атрагедии ртæи шаанарпшуагыи, алхъафæцæа рхы-ргæи итшымтæо ианхейт. Ч.Цъонуа ирацæаны ацъа-баа ибахъан ажурналистикафæгыи. Аибашьра анейлга ашътахъ, 1945 шыкæса инаркны 1957 шыкæсанза аус иуан агæзет «Апсны кæпш» афæи, рапхъа хæтæ корреспондентс, нас акультуреи абзæзæрей рыкæша аихабыс, 1966 шыкæсазы ажурнал «Алашæра» редактор хæдæс дартейт, ипстæзаара атцыхæтæантæи амшкæа рзынгагыи абрака аус иуан.

Чычыкæа Цъонуа 1960-тæи ашыкæсқæа ирытæанакуаз им-шынтæкæа ирыпхъæз иранахæо рацæоуп, уака иахпцлоит ари аамтæз Москва атæра итæз хпоетцæа фæ-рацæа Борис Гæыргæлиа, Владимир Анкæаб, Мушын Лашæриа, Цъума Ахæба, Владимир Атцæриа ухæа ры-салам шæкæқæа.

Акымкыра ихганы аибашьра ам-цашыра иалтцны апоет, ашæкæйæфæи даргъæафæаны, дымæақæтæфæ-ны дыкан фæцæ арфеиарахъ зшъапы

еихызгаз зегъи рзы.

Ара икоуп 70-тæи ашыкæсқæа рзы фæйхæшæтæра хæа Шæаача даныкæз итæацæа ирзиуфæз асалам шæкæқæа, зака агæыкыра, апхæра атæзей уи ицæахæақæа, ицъоушъоит зхы аастæ ауа-атæхы рыгæхъаа иаргæамтæуаз ауафæи идунеи цæула.

Алитература ажанрқæа зегъи знапы рылакыз апоет-апатриот Чычыкæа Цъонуа итынхейт иара убас апиесақæа: драма «Ашъау-ардын амтæжыжæақæа», æ-қæгы-ларак змоу апиеса «Ан лгæи». Гæыхыт-хытæра, ус тынч узрыпхъом 1965 шыкæса инадыркны ииуаз имшынтæкæа. Урт зегъ асаркæейпш ирнубаалоит апоет-апатриот иду-ней, иуа-икæла дахынынзарзыгæыкыз, ибзæзаашъа.

Иара иахъынижъыз ирфеиамтæкæа псæра рыкæзам. Хæбицæрақæа рзы иа-азæгоуп, ирхæыцгоуп.

Апсуа поезиа зыбжыи хаа агæы-лыфæуа, «уара ушейбоу сара сыпса-аит» хæа зейтцæацæа ирыхъызæауаз ауафæи лаша Алыкъса Цъонуа имæа акырза илакытоуп. Икæыпшæра аамтæ данынтæагылоз, 1938 шыкæсазы, М. Горки ихъз зху Акæатæи артæфратæ институт афбатæи акурс дыштæаз, ар-раматцзурахъи ипхъоит, убра Турк-менистан, дшыкæз Ацъынцътæылатæ еибашьра ду ихъзейт, аибашьфæи танкныкæафæны даакæгылоит.

Маи мæа, 1942 шыкæсазы Хар-ков ааигæара рырхæтæа ага имацæаз итаркит, ахæра зоуны икæз Алыкъ-са Цъонуа дыткæаны дыргеит. Мыз-кы аатцхæны иара илиршейт уан-тæи абналарæа.

Нас мæзалатæи апартизантæ гæып æеалархæра Виницктæи аха-бла акны. Уи ашътахъ апартизантæ гæып «За Родину» – 2-тæи Украинæтæи апартизантæ бригада анемец-фашистцæа ирфæагылаз дрылан 1944 шыкæсанза. Арака иара пшыхæуыс дыкан, зны Оратово хæа иахъашътæз аихæмæтæ станция ду акны, анемец ир ахъаадгылаз, зыргæтæла рæахъе-икæдыршæо. А.Цъонуа исолдатцæеи иарей дтæс ирымæн азымæанга-га башниа апжæара, зхыпхæзæра мачыз ицкъынцæеи иарей рхыдтæ нарыгзейт, уи ашътахъ Алыкъса анемец офицер иформа ишæтцаны, ипшыхæцæа иманы анемец гарни-зон араицентр Дашев зымпытæкыз рхыпхæзæра еиликааит. Иааргæз ажæабжæ абзоурала хæр ирылшейт

агарнизон цыххæааа ақæтæра. Усе-ипш ирацæан апоет кæыпш, Апсны атæи гæымшæа илиршæахъæз Украи-на афæшист икæцæаразы.

1946 шыкæсазы А.Цъонуа деиб-га-дызфæи Апсныка дхынхæит, иа-гъацитцейт инижъыз итæра аинсти-тутафæи. Анафс, аусура далагоит дзылгæз аинститут акны ртæафæи, иара убас Апсны ашæкæйæфæцæа Ре-идгылафæгыи.

1953 шыкæса инадыркны аус иуан агæзет «Апсны кæпш» акæ-ша аихабыс. 1966 шыкæсазы Апс-ны атæрадырра аминистрс дкæтан. Иага тып дахæдыргыларгыи Алыкъ-са Цъонуа ирфеиара минутк игæи-гæтæжъны иаанимыжъыцызт. Ес-нагъ икалам икын, лассы-лассы акыпхъæфæ дцæырцæуан ифшымтæ фæцкъæа рыла, иажæеинраалакæа, иочерккæа, иажæабжъкæа тытæуан апсышæала, урысшæала, кыртшæа-ла. Акæеи, Қарти итыжъын иеиз-гақæа «Апсадгьыл ахъзæла», «Атæ-уба», «Итцæрааз азыхъ», «Уатæтæи амæазы», «Аапын», «Сæра сгæыгра» убас егыртгъыи. Алыкъса Цъонуа ирфеиамтæфæи зегъи реиæа атып ду ааннакылоит Ацъынцътæылатæ еи-башьра атема, ирейгъзоу иажæе-инраалакæа, ипоемақæа, иажæаб-жъкæа азкуп аибашьра. Ипоема «Ашъамæа» азы ианашъан Д.Гæлиа ихъз зху Ахæынтқарратæ пре-

Аҗһуараз ишаз, зыҗһы аҗһараз

Мирод Гәжәба – 90 ш.

Алиса Гәжә-пҗа

■ **Сынтәа, Аҗһны Аҗһынҗәтәйләтә еибашыраан зыҗһадгыл зхы ақәызтәз саб иашыа Мирод Гәжәба иҗһы таны ижәлар дрылагылазтгыи, ихытүазаарын 90 шықәса. Даеа хтыскгы – Аҗһны Аҗһынҗәр-ра Раҗһатәи Ахада, Хҗһыза Ду Владислав Григори-иҗа Арзынбей иарей рымшира енак ауп – май 14**

«Ажәа ахы умхәакәан атцыхәтә узхәом». Аус ахызуа агәзет «Аҗһны» арәдакцияҗы М. Гәжәба диижҗтәи 90 шықәса атра азбахә аныргәаласыршәа, «бара ишы...» – хәа иар-знак инасабжәаргәит.

Аиашазы, зны изыфхәеит саб иашыа изкыз сгәалашәарақәа зныҗһуа астатиа, даеазныггы – уи диижҗтәи 70 шықәса атра аиубилеи азгәәтәра иадхәаланы.

Изыхкьозаалакгыи, исзааигәоу, исызгәакьоу, сыуацәа-стынхәаа ирызкны аҗһа сцәуададәу. Аҗһуатдәс иҗһзам иутәу ауафы ирехәара, изыргара. Аха журналистк иахәса-бала исуалуп хәа исыҗһазоит, дызүстазаалак ауафы дзыҗһсоу ала ихәтәра азаатгылара.

Иага ус ақәзарггы, хамҗақы исхасыршәуеит даара сзызгәидуу саб иашеи сарей хәиуара.

Дызүстада Мирод Гәжәба?

Мирод Гәжәба ихыз анухәо, зегь раҗһа уаҗһы иааиуеит – Аҗһуара. Мирод Гәжәба ихызи Аҗһуареи еизааигәоу, еишәашәалоу еилкаарақәоуп. Уи дреиуамызт Аҗһуара иныкәнагоз, Аҗһуара ныкәызгоз дыруазәкын.

Мирод Гәжәба зажәа кәышыз, иразаз, ихшышыртгаз, ихәрабҗыцыз, җһсабарала даара икәышыз, здунеиҳәаҗһура тбааз, ибеиаз иакәын. Иҗәбызшәа даара ихаан, сизызырәландаз, дсацәажәаландаз хәа ауафы иҗһы азыхәон. Тәйтҗһлагыи даара деинаалан, деиҗәкан, зхы-зҗы еснаҗ ачаҗһшә ыкәыз уафы лашан, дызбаландаз уәәхәратәи.

Ашәа кыта җһшәа Хәаҗһ иалиааз Мирод Гәжәба ихәычра аамҗа уадафын, дшыхәычыз иахәшәа Наргизеи иарей ирыхәзеит аеҗһыра, абыдара. Мирод, зшыамхы дықәтәаз иаб Самҗәл ишыамхы дааныхны, днаргыланы, дандырбаандафырәуаз 2 шықәса ихытүан. 37-тәи ашықәс еиқәатцәақәа раан харада ахара итданы идырзыз Аҗһны атҗеицәа дыруазәкуп Мирод иаб Самҗәл Гәжәба.

Мирод иахәшәеи иарей, ран Кәакәа Аибей раб иашыа Шәарах Гәжәбей аеҗһыра рынмырҗһкәан ираазеит. Аха усқан аамҗа уадаф аиааира урт рымч ақәхомызт. Аҗһуа школкәа ркны кыртшәала атдара аныддыртқоз иаханхейт Мирод ишызҗеи иарей. Уи иахкәаны Мирод 3-класс затҗык роуп дзылгыз, дшыхәычызггы ихәтәи бызшәа ааныжһны атәым бызшәа атдара мап аҗһикит. Аха ирейхау атдара ахымамыз акала иҗһыр-хагамхейт. Хәарада, акыр мыкәмабарақәа ихигейт, аҗһстазаара акыр дкыднакәеит, аха

дазҗһымеит, иабацәа, иабдүцәа рыҗһәәра, ргәаҗһ ахылаз аҗһытә.

М. Гәжәба зхәтә гәаанагара змаз, зҗәахәи аартны ахәараггы иацәымшәоз, агәаҗһра зләз уафын. Уи иарбан зтәаразаалак, инартәуланы, хәтә гәаанагарала ихартәааны, философ дук диафсуа атәк ақәдара илшон. Аиашазы, тдара дук имамкәан, җһсабарала даара икәышыз ауафы ашәкәыҗһуара дазҗһымхан, бзиа ибон. Дызмыҗһацыз аҗһуа шәкәык ыкамызт шамахамзар. Аҗһны итытүаз ашәкәкәа, раҗһа иаазхәоз дреиуан. Малс имаз ирхадан еиҗәкәаны имаз ихәтә библиотека. «Исгәалашәоит, лассы-лассы Акаака аҗһуа жәлар рзы иразкызбагаз аизарақәа рахә данаалоз, ихәтә җыза Нелли Кәакәаскҗерия-җһа илоуаз ауалафахәи абжа ашәкәкәа алахәханы, иҗһы-дыхәхәала иман агәашә дшаатәлалоз. Анафс, досу хәкәра иатцанакуаз ашәкәкәа шаны «шәаҗһа», – хәа хнапы иаиркуан, «ашәкәыҗһуара ишәыцәкамхәаит, ишәымкәашәаит», – хәа ишахызыаатәуҗһы хәилыркаауа, аизараҗһы иказ-ианыз ажәабжәеитхәәра дшалагоз.»

Мирод Гәжәба ацәҗһеи-абзиеи ркны, унейшә-уаишә хәа зархәоз, еиқәтәа-еиқәгыла иказ аҗһуа хәтән. Уи ацәҗһа ирееиуан, абзиа ирҗһшзон. Иаҗһуа маҗәа, ихылҗһарч, иразны маҗәа җһаз-җһазуа данаацәыртүаз улаҗһш идымхыларц залшомызт. Ацәажәара даналагалак зынза уиршанхон. Еиҗәцәаз, ауафшәра зыҗһаз реиныршәара, рыҗһака-зара илшон, иажәа хәрабҗыцын. Досу инаалоз, ишәашәалоз, дзырхәыцуаз, икәнагоз ажәа иҗһшауан, ихәон.

Мирод Гәжәба еснаҗ гәҗһхас иман хбызшәа аҗһеиҗһш, хтдас, хкәабз, иааидкыланы, даеа миләтк хрылазмырәашәо хкәашыа ачы-дара, ххымәаҗһаҗһа – х – Аҗһуара аиқәыр-хара. Лассы-лассы уи ииҗәоз игәәтәкнытә иаауаз ажәакәаны исгәалашәоит: «Хбызшәа Анцәа иумырзын, х – Аҗһуара еиқәырхәа, Аҗһны аҗһуа ида аҗһшәи даимуааит.»

Зыҗһстазаара зегь Аҗһуара иазкыз Мирод Гәжәбей аҗһуа интеллигенциеи еиҗәцауан. Уи иахә имәахытүаз, ичеиҗһыка аҗһама збахәаз асасцәа рацәафын. Лассы-лассы итдәалоз, аҗһа рахытә имәақәитқоз аҗһуа интеллигенция рхәтарнақәа маҗһымызт. Мызла ихәышәаарамца аҗһны зыҗһыртҗһоз, изааигәаз, хәтһрла изыкәз ирейуоуп: Владислав Арзынба, Фәзил Искандер, Алыкәса Гәгәуа, Виачеслав Чрыҗһа, Нелли Тар-җһа, Геннади Аламиа, Рушәбей Смыр, Даур Занҗәрия, Гәын-да Сақәния-җһа, Ермолаи Аҗһынҗәл, Николаи Шәынхәаа, Фениа Аҗһ-җһа, Валентина Лакәар-җһа, Ахмәт Кәыцба, Мушһни Хәарц-киа ухәа ирацәафны.

Мирод Гәжәба иаштәхә аҗһуа интеллигенция рхәтарнақәа рымәахытдәра еснаҗ ныхәак еиҗһш еиҗәкан. Хәтәла, сара схәыч хшыф аҗһны инхейт аҗһшәмацәа шака гәхыҗт-хытдәла асасцәа ирызҗһшыз. Агәыла-азла рыдгаланы атц шнаргоз, иандыршозггы шыкәз. Хәычггы-дуггы хшыапы хәкәгыланы асасцәа рымәтц аауан, ахәыцкәа ныхәәҗәаҗһыҗһаза «Амин» ххәалар ақәын саб иашыа, «Сашәа ду» хәа заххәоз ишахиртәхәаз ала. Уи ихәтә җыза, Нелли Кәакәаскҗерия-җһа «Мама ду» хәа заххәоз, асасцәа рныкәгара дзышыҗһылахәаз ақәын, ааҗһсарақәа лхы-лҗы ианубааломызт. Уаха шаанза дырхәҗәеҗһуа рымәтц луан, лаҗһуара ишлҗһднәтқоз ала. Аиашазы, сашәа ду, Мирод Гәжәба ихыз азыргараҗһы уи илыбзоуруу рацәоуп, дарҗһажәацәкәаны дивагылан.

Мирод Гәжәба аҗһа гәцаракрыла дырзыкан. Агәырткәыл зманы, абафхәтәра зланы, акыр злытдша, аҗһхәака хәжәлар ирыхәаша, изырызгаша хәа иибоз, дсуоуп, дыстынхоуп, дсыжәлантәуп хәа еилых кәмтәкәан рымәақәтдәрақәны ацхыраара рцәон. Имаҗһымы уи ибзоураа еиуеиҗһым азанааткәа рыла ирейхау атдараиуртәкәа хзыркәшахәаз, анафс – зхәтәи мәақәа ылызхыз.

Аамҗәказы, залымдарала Карҗ ирбаа-ндафәа аамҗәзы, мышкы ахақәитдәзы иртқоз аамҗә ихы иархәаны, усқан уаҗәа атдара тқоз аҗһуа студентцәеи иарей чыдала реимадара, реиҗәцаара шыақәырҗһәаны, еиҗәкәаны иман. Еиҗәбык иахәсабала дызшәоз, анафс Мироди дареи аиҗһыара зыҗһылаз ирейуоуп усқан еиуеиҗһым азанааткәа рыла атдара тқоз «Мирод сиаазамтоуп, уи ишкол стан, иуниверситет салҗейт, ибзоуруу рацәоуп уафкы иахәсабала шыақәгыларәҗһы» – хәа иахәа изхәо ирейуоуп: афилологиатә тдәарадыррақәа

рдоктор, апрофессор, академик Лили Хәҗһа, афилологиатә тдәарадыррақәа рдоктор, апрофессор Екатерина Бебиа, абафхәтәра злоу, еицырдыруа асахәтыхәцәа: Амиран Адле-иба, Сергей Цәыцба, Витали Цәениа, Витали Кәцәба ухәа убас еҗһыртггы.

Ахыҗһша бза змаз, ауафрей, аламыси, агәаҗһрей, ахәтәрей зләз, аҗһуара хәра-кыз, ажәытә-аҗәтә здыруаз ныкәафцәан, ека-зацәан, шәахәафцәан, кәашафцәан Мирод дызхылтшәтдәз Гәжәаа.

Гәжәаа рабшәтдәра аиҗәбза, ажәытәан ашәоура ахыз анамаз, забхәараа ршәа зухәаз, уафы нархәран Хәырбыц.

Хәаҗһ ақытан, Аеамәа хәа иахәашәтәу ацакәа иалхәраа илеиуа азыхә хшәашәа иахызуп – Хәырбыц изыхә.

Уи атоурых иаазыркәаҗһы иаарҗһшуп, З.Цәапуеи Р.Гәжәбей еиқәдыршәаз, Мирод Гәжәба ишәкәы «Хәырбыц изыхә» аҗһны: «Хәырбыц изыхә ахыз зыхкәаз уи ауп: еидысларак ашәтәхә ауаа Нхытынтә абра Хәаҗһынза иааигейт Хәырбыц. Ускан уа бна-ран. Абри азыхә ахыкәан итәеит, рыҗһы ршәеит. «Анаҗһалбейт, арт уаами» хәа, иааигаз ауаа ашәтәа рызшыны, акырыҗәтәны, рымәаныфа рытәны, инаскәаганы, рышәныка иргәеҗһит. Ауаа рхәынчара атцыхәа җитцәеит. Убри на-хыс абри аҗһыҗһ «Хәырбыц изыхә» ахызхейт.

Гәжәаа, даеакала, ржәытә-рҗәтә, рто-урых здыруа, хәтһрла ирызкәоу ирызгәдуны, урт руафрей рхәтәрей ирдырганы «Хәырбыц иҗәцәа» – хәа ирышәтәуп.

Хәтдәра згымыз абшәтдәра ирхылтцыз, забәцәа, забдүцәа ргәыҗәла, ргәаҗһ зытдәз Мирод Гәжәба хәҗһсәдгыл ашәартә ианҗагыла, хәахәҗәчарак кәмтәкәан иаҗһуа шәақә аашытхны уи ахычараз дгылейт.

Аҗһсәдгыл ахычараан, абҗәарла мацара ақәмызт Мирод Гәжәба дшеибашыуаз, иажәеи ихшыфәи ахәтәхыз мап рцәикуа-мызт. 1993 ш. Марттәи ажәыла ашәтәхә, рацәак мыртыкәан Аҗһны Ирейхазоу Асовет Аханҗәафыс иказ Владислав Арзынба итдәла, Фениа Аҗһ-җһаи, Рушәбей Смыри иарей, настгыи Тыркәтәылаҗәа идыкәтәан. Урт уахә рцара хыкәкыс иаман, хҗһынҗәуаа Аҗһны икоу аҗагылазаашыа реилыркаарей рыҗһ-

«Сықкәынцәа» хәа заиҗәоз иейтдәбацәа, идыз-цәа еибашыцәа иҗәи ишытцхозггыи, хамҗақы иныжһны, хәжәлар реидкыла, ргәы ашәты-хра иазкны акырынтә дықәгылахәан Аҗһсуа телехәаҗһшрәлеиҗһш, Урыстәылатәи ака-налкәа рҗһы. Ускантәи иажәақәа гәнызкылаз, дызгәалашәо рацәафуп.

Мирод Гәжәба аҗһстазаараҗһы еырбашәа ақәымкәан, гәыла-җһыла зыжәлари зыҗһсәд-ггылы ирызкәаз зхы-зыҗһыггыи рыхтһызтқаз дыруазәкуп. 57 шықәса иртәгылаз, зуафыҗәара инахыхәхәахәаз аҗһсуа хәтә деибашыуан Гиви Смыр напхгара зитқоз аҗһшәбатәи аба-талион аҗһны, арака иаргыи комиссарс дыкан. Дтәхейт Ақәа ахақәиттәраан, 1993 шықәса, сентябр 18, Аиааира мышкәак шагыз. Данҗа-ха ашәтәхә уи аибашыраҗһы иааирҗһшыз ил-шамҗәкәа рзы ианашәан Леон иорден.

Амиләт-хәқәитдәра кәҗһара иалахәыз, ка-лам җһынҗәлеи фәҗһыцлеи еснаҗ еибашыу-аз Мирод Гәжәба лассы-лассы агәзәтқәа: «Бзыҗһ», «Аҗһны кәҗһш» рҗһы ишымтәкәа икыҗһыуан, урт рдакәақәа ирнитқон амца зҗықәыхәхәо иказ астатиакәа.

Данҗаха ашәтәхә, 2006 шықәсазы итытдит, акырышкәсқәа аус здиулоз инапылафы-рақәа реизга. З. Цәапуеи Р. Гәжәбей еиқәыр-шәафцәас измоу «Хәырбыц изыхә» еид-накылоит Аҗһсуараз ииз, Аҗһсуара зыҗһы аҗһхәарахаз ауафы лаша игәаанагарақәа, игәалашәарақәа.

Иахәагыи акыҗһыҗһ зымбац М. Гәжәба инапылафырақәа маҗһымкәан ихәтә библио-текаҗһ ишытәуп. Хәтәла, аибашыраан ииҗәуаз амшынҗәкәа шамахамзар еиқәымхейт.

«Уи дыкан Аҗһсуараз» захызу, ашәкәафы, апублицист, агәзәт «Аҗһны» акырышкәса инейҗһанкыланы редакторс иамаз Борис Тәжәба, Мирод Гәжәба ихәтәра дазаатгы-ло, агәзәт «Аҗһны» адакәақәа ркны ишуан: «Ауафәра ду, Аҗһстазаара ду гәыс-җһсыс изхәз Мирод дара дук шимамызггыи, дышкәкәафын, дпублицистын, дпатриотын, дфилософын. Уи аҗһуара хәтһрла иныкәызгоз аҗһуа хәтән. Иара дацәымәашәахуа идыруан амиләт рыҗһәәра ахыҗһоу реидкылаҗәҗһы шәкәу...»

Аиашазы, кыҗһыҗһымҗәк иузтагзом Мирод Гәжәба ихәтәра аарҗһшра. «Аҗһы җһсыр адәи атынхоит, ауафы – иажәа» – рхәоит. Мирод Гәжәба иакәзар, иахәа цәала-жыла ижәлар

сәдгыл ахә рхәарҗһшрей. Аиашазы, урт мызкы Тыркәтәыла рыкәзаара алытшәа бзиа аман.

Мирод Гәжәба Аҗһны ахи атцыхәеи избахә змахәц, иззымдыруа шамахамзар, дупҗһлом.

Аҗһсны иначыданы, хәтәла, хҗһынҗәуаа ахынхә Тыркәтәыла 30-шықәса раҗһа дызбаз, иахәа уажәраанзәагы иргәалашәоит иажәа кәышкәа. Иахәсахәа еинаала, ите-итҗһш, итәашәа-игылашәа, аҗһсуа маҗәала иеиыҗәшәа, ажәакала, еицамкуа аҗһсуа нхәа иахәсахәа змаз ауафы наза рыблә дхымтәуа ргәалашәараҗһ даанхейт. Уи ус шәкәу хәтәла, агәра зҗейт Тыркәтәыла сыкәзаараан.

Аибашыра анцоз аамҗәзы, Мирод Гәжәба ахырҗһәәртәҗһы зааныжһра ицәуадафыз ,

дрылагылам, аха, иажәа кәышкәеи ихшыф рцәгеи хамәақәырцәоит. Зны-зынла иахныру-ейт уи шака дхәгу, ихшыфәи иажәеи шахымы-хо. Абарткәа рыла игәалашәара наунагза иахынхоит игәакәацәа, иуацәа, дыздыруаз, хәтһрла изыкәз зеггыи.

Уи ус шәкәу шыақәнарҗһәоит, дыштәхоз иныруазшәа, итәхара хәычык шагыз ииҗәыз ацәахәақәа. Ихәтәҗһын иахагылоу ахахә иан-нуп урт ажәақәа:

Аҗһшәа аҗһуа ибызшәоуп, Аҗһуа бызшәа ыканәтц – Сыжәлар ыкәзаауеит. Сыжәлар ыканәтц – Скалоит схәтагыи.

A portrait of a middle-aged man with short, light-colored hair, wearing a dark suit jacket, a light blue shirt, and a dark tie with a small pattern. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is a plain, light-colored wall.

Агазет адцала ифым астатиа ахə аредакциа иазшəазом. Агазет ахə-20 маат.